E 73/2017 vp valtioneuvoston selvitys: Luonnos neuvoston päätelmistä liikenteen digitalisaatiosta

Kirjallinen lausunto eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle 29.11.2017

MEP Merja Kyllönen

Pidän erittäin hyvänä, että Viro on ottanut Suomellekin tärkeän digitalisaation keskeiseksi prioriteetikseen omalla EU-puheenjohtajuuskaudellaan. Euroopan parlamentti ei ole osallistunut liikenteen digipäätelmien valmisteluun, joten arvostan mahdollisuutta tulla asiassa kuulluksi. Yleisesti todettakoon, että neuvoston piirissä tehty työ asian edistämiseksi liikennealalla on tärkeää ja kannatettavaa.

On erinomaista, että EU:n jäsenmaat tunnustavat liikenteen digitalisaation merkityksen Euroopan taloudelle ja kilpailukyvylle. Tiedon liiketoimintanäkökulmaa ja sen merkitystä taloudelle ja työllistämiselle olisi kuitenkin mielestäni hyvä tuoda päätelmissä korostetummin esille. Tuen myös jäsenmaiden näkemystä siitä, että datan vapaaseen liikkuvuuteen tulisi panostaa tehokkaammin. Tässä kysymyksessäkin tarvitaan EU tason ratkaisuita, joissa myös varmistetaan yksityisyyden- ja tietosuojaan yleisesti liittyvät näkökulmat.

Pidän hyvänä päätelmäluonnoksen tavoitetta, jossa Euroopasta pyritään tekemään edelläkävijä digitaalisten teknologioiden hyödyntäjänä liikenteessä. Yhteistyö viranomaisten ja alan toimijoiden kanssa on tärkeää, jotta palveluiden ja eri liikennemuotojen piirissä kehitettyjen järjestelmien, älykkäiden ekosysteemien, yhteentoimivuus varmistetaan. Tämä vaatii myös yhteisiä pelisääntöjä EU:n tasolla ja meillä on paraikaa TRAN valiokunnassa käsittelyssä yhteentoimivia älykkäitä liikennejärjestelmiä (C-ITS) koskeva komission esitys EU:n laajuiseksi strategiaksi. Lisäksi lainsäädäntöpuolella odotan komission antavan delegoidun säädöksen C-ITS:n kehittämiseksi vielä kuluvan parlamenttikauden aikana. Tämän hetken tiedon mukaan varsinaisen ITS direktiivin muutosesityksen antaminen jäisi kuitenkin vuonna 2019 valittavalle uudelle komissiolle. Yhteentoimimattomat älykkäät liikennevälineet ja järjestelmät muodostaisivat riskin esimerkiksi turvallisuuden kannalta. Erityisesti rajat ylittävässä liikenteessä saumaton tiedonvaihto- ja siirto on saatava kuntoon.

Olen neuvoston päätelmäluonnoksen kanssa samoilla linjoilla siitä, että yhteiskunnallista keskustelua digitalisaation mahdollisuuksista liikenteessä tulee jatkaa aktiivisesti. Keskustelua pitää käydä sekä liikenteen turvallisuuden kannalta, mutta erityisesti myös ympäristö-, ja

ilmastonäkökulmista. Liikennejärjestelmän ja liikennevälineiden energiatehokkuuden optimoinnilla digitalisaatiota hyödyntäen on suuria mahdollisuuksia myös päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa. Tätä keskustelua toivon käytävän niin Suomessa kuin EU:nkin tasolla ja sitä pitäisi korostaa myös jäsenmaiden päätelmissä.

Liikenteeseen tehdyissä kansallisissa sekä EU tason investoinneissa tulisi jatkossa tiukentaa ympäristövaikutusten arviointia ja rahoituksen kriteeriksi asettaa se, että hankkeet ovat kansainvälisten ja kansallisten päästövähennystavoitteiden mukaisia.

Samoin liikenteen digitalisaation sosiaalinen ulottuvuus on otettava jatkossa entistä painokkaammin keskusteluun mukaan. Tätä näkökulmaa toivoisin tuotavan päätelmissä esille. Digitalisaatio liikenteessä, mutta yleisemminkin, ei saa johtaa kansalaisten eriarvoistumisen lisääntymiseen yhteiskunnassa. Myös ikääntyneiden ja vammaisten ihmisten oikeudet ja mahdollisuudet on otettava viisaasti huomioon järjestelmien kehitystyössä.

Lisäksi liikenteen digitalisaatiota koskevassa keskustelussa ja edunvalvonnassa on otettava huomioon tällä hetkellä nopeasti lisääntyvät erilaiset jakamistalouden muodot. Toinen iso asia on liikenteen robotisaatio ja sen vaikutukset esimerkiksi vastuupelisääntöihin, vakuutuskysymyksiin, tietosuojaan ja työllisyyteen.

Jakamistaloudesta valmisteltiin johdollani mietintö parlamentin TRAN valiokunnassa. Globaalisti suurimmat jakamistalouden sovellukset ovat nimenomaan matkailun- ja liikenteen aloilla. Puhdasoppisimpia esimerkkejä liikenteessä ovat esimerkiksi aidot kyydinjakopalvelut, jossa applikaatio yhdistää samaan suuntaan kulkevat ja matkan kustannukset jaetaan. Jakamistalouden liiketoimintamalleilla on potentiaalia parantaa liikennejärjestelmän tehokkuutta ja vähentää liikenteen kielteisiä ulkoisvaikutuksia, kuten ruuhkautumista ja päästöjä. Potentiaalin konkretisoimiseksi pitää uusien liikennepalveluiden toimia saumattomasti yhteen perinteisen liikennejärjestelmän kanssa. Tavoitteeksi tulee mielestäni asettaa moitteettomasti toimivien aukottomien matkaketjujen luominen. Tässä työssä alan toimijoiden, viranomaisten ja poliitikkojen vuoropuhelua olisi lisättävä. Poliittisten päättäjien on syytä olla valppaana ja tehdä arviota eri näkökulmista mm. työmarkkinoihin kohdistuvien vaikutusten osalta. Asiakasnäkökulman esillä pitäminen on myös tärkeää, jotta todella rakennamme järjestelmää asiakkaille ja heidän tarpeistaan lähtien.

Pidän kokonaisuutena kannatettavana päätelmäluonnoksen ehdotusta EU tason liikenteen digitaalisaatiota koskevan strategiatyön aloittamisesta. Toivon, että strategiatyössä otetaan huomioon myös edellä esittämäni näkökulmat.

Yleistä TRAN valiokunnan työstä

Suurimmat työllistäjät liikennesektorilla parlamenttikauden loppujaksolla tulevat olemaan komission tekemät liikkuvuuspaketti aloitteet (Mobility package). Ensimmäisen paketin osalta työ on jo päässyt vauhtiin ja toinen paketti on juuri julkaistu muutama viikko sitten. Kolmatta pakettia odotetaan ensivuoden alkupuolella.

Annetuissa ehdotuksissa on erityisesti kyse tieliikenteen markkinoiden, sosiaalisten näkökulmien sekä ympäristöön liittyvien kysymysten ratkaisemisesta. Nopeaa lopputulosta näin laajoista lainsäädäntöpaketeista on turha odottaa, työ ottaa aikansa, kuten muistamme esimerkiksi neljännen rautatiepaketin kohdalla. Uskon kuitenkin, että saamme tällä parlamenttikaudella edistettyä merkittävästi tieliikenteen sisämarkkinoita ja sosiaalista ulottuvuutta koskevia ehdotuksia. Näistä keskeisimpiä ovat esittelijävastuullani oleva tieliikenteen lähetettyjä työntekijöitä koskeva ehdotus sekä pelisääntöjen uudistaminen kuljettajien ajo-, lepo- ja työaikojen, ajopiirtureiden sekä kabotaasiliikenteen osalta.

Näissäkin kysymyksissä liikenteen digitalisaation avulla on mahdollista tehdä toimivampia ratkaisuita, niin viranomaisten, kuljetusalan yritysten kuin itse kuljettajienkin näkökulmista. Toimivan tiedonvaihdon rakentaminen jäsenmaiden kesken on merkittävässä roolissa ja sitä Suomen olisi viisasta edistää. Esimerkiksi kabotaasin ja kuljettajien työaikojen valvonnassa voidaan hyödyntää älykkäitä ajopiirtureita. Myös lähetettyjä työntekijöitä koskevia sääntöjä voitaisiin tehokkaammin valvoa kuljetusalalla sähköistä tietokokonaisuutta kehittämällä ja mahdollistamalla ajantasainen tietojen vaihto jäsenmaiden viranomaisten kesken.

Näillä ajatuksin, kiitän mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja toivotan koko valiokunnalle henkilökuntineen Valoisaa Joulunalusaikaa, Rauhallista jouluvapaata ja Yhteistyön vuotta 2018.